

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Ana Etxeberria Etxeberria

*Amezketan,
Gipuzkoa
(1922)*

Aurkibidea

Biografia

Amezketako Ortuzarrenea etxean jaioa. Etxekoek taberna eta pentsu almazena zuten, eta hortik bizi ziren.

Aita nazionalista zuen, eta gerra garaian nahiko komeria bizitako familia da berea.

Horrez gain, txikitan polio gaixotasuna izan zuen, eta herren gelditu zen geroztik.

Metalezko aparatu batekin ibili ohi zen kalean zehar, eta hainbat ebakuntza ere egin zizkioten. Gerra garaiko kontuak azaldu dizkigu, bere txikitako lagun mina duen [Feli Etxeberria Galarza](#)rekin batera.

Zintak

AME-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2009-12-04
- **Iraupena:** 105 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Arteaga, Karmele
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria Zarautz, Lurdex

Pasarteak

1. Milizianoak herrian galderak eginez

- **Erref:** AME-002/006
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:06:44. **Bukatu:** 00:07:58

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Gerra hasieran, Larraitzen Nafarroatik etorritako milizianoak jarri ziren. Tabernara sartu eta galderak egiten hasi ziren. Herrian dena ongi zegoela entzun ondoren, berriro Larraitzera itzuli ziren.

Transkripzioa

- Eta... haserakon, behintzat, zean jarri ziela Larraitzen, nigoatzen naiz.... Larraitzen jarri ziela hor Naparrotiken edo zetoze eta zeak... gorrik, bueno, milizianok. Larraitzen jarri ziela beta goitik behera etorri ziela aber ze herri zan ezautzea, eta... Guk, ordun, ze gendun... taberna. Eta taberna sartu eta jendeei galderak eitten, aber herri hau nolakoa zan, nola

konpontzen giñen herritarrak, eta apaizakin ze mouz eta galderak eitten han tabernan zerenai, aizu. Ta haik ezetz herri hau herri txikie zala, eta elkarrekin ondo juten giñela, ta hemen ez zala ezer gertatzen ta. Behintzat hola. Geatu zien, ta jun zien ta kitto. Berriz ez zien azaldu.

- A bai e? Joan egin zian?

- Bai, hemendiken. Larraitzen zeudela esan zuen, zain, Naparrotik noiz etorriko zien zeak... nazionalak.

2. Nazionalistak eta karlistak Amezketan

• **Erref:** AME-002/009

• **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:10:43. **Bukatu:** 00:13:37

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Herrian bi bando zeuden: nazionalistak eta karlistak. Karlistak jauntxoak ziren eta gero agintean jarri ziren. Nazionalistak zigortu egin zituzten.

Transkripzioa

- Bai, bai. Bai.

- Ta gaiñantzian, gerraz daukazuen beste rekuerdok hoiexek edo nola... etzan eon soinuik eta bonbardeaketaik eta tiro hotsik eta?

- Ez.

- Ez hemen ez zan holako zeaik eon.

- Hemen gorrie, gorrik pasa zien, zeak in eskubikin, noski, herrin, bi zea, bi partidu esango genuke; nazionalistak eta karlistak, kitto. Eta geo, hor zeon hoi denuntzie sartu ta, geo, izan zien komerik.

- Bai, bai.

- Geo, ze izan zan, ba, denuntzia?

- Karlistak eta nazionalistak, eta bakizu karlistak zien jauntxok, gerra haik hasi zuen, eta beak jarri zienen, ba, hemen... bueno beak jarri. Herrie beak zeuken, been esku. Ordun, beste nazionalista guztik gaiztok zien, eta haik izkutatu, kastigatu... ein behar zuen. Eta ordun, izan zan jaleoa, ni goatzen naizena, etxekoa baitauket.

- Bai.

- Gu aitte, ba, nazionalista izan, eta zenbat gauz ein zizkioen, bueno, multe. A, multe aiuntamentun patu zien. Herri guzin nazionalistaei jarri zitzaizkienak.

- Gu ez batea eta ez bestea, ez giñen.

- Zuek karlista aldekok. Bueno, berdin zaion. Guk ordun karlistaz eta nazionalistaz zer genekiu, baiño hau etorri zanen, ba, ordun bandok ein zien e! Ordun jakin zan zein nola zien. Bueno, bueno... hoi lehenago botaziok ziela, eta alde batekok eta bestekok ibiltzen zan burruka hoi. Baiño, kitto, horrekin bukatzen zan hemengo politika. Baiño ordun, ia partittu, ia zein zien euskal aldekok eta liste hartu danana eta nazionalista guztiri multa, ta hure ordaintzea aiuntamentua. Eta jendea... diru eta ezin zuenak eta nolabaitte bildu eta... batzuk ordun aittu non eziñen ibilli ziela, gaixok.

3. Nazionalistei jarritako zigorrak

- **Erref:** AME-002/010
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:13:37. **Bukatu:** 00:15:20

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Isuna ordaintzeaz aparte, biltegia konfiskatu zieten nazionalista izateagatik. Pentsua ezin zuten saldu; eta, galtzen ari zitzaenez, aita agintariekin hitz egitera joan zen.

Transkripzioa

- Eta... ordun, nik etxekoa dakit. Gu aitei bostehun peztako multe, "por nacionalista", bai. Eta gero, ondoren, bagendun almazena pentsuna, pentsuk'e saltzen genittun. Eta etorri zien reketek, eta almazena inkautatu ziguen. Inkautatu, han gehio ezer ez saltzeko handik. Ta zenbat zaku, dena eaman zuen liste. Bueno, eta, gero, etortzen zien, ba, pentsu eske ta: "ez ba itxie daukeu, ez dauke saltzeik". Ta hola, denboa pasa, denboa pasa... Ezer ez kasoik eitte ez, ta, ordun, gue aittek: "buena zertan gare? Pentsue ya hondatzen...". Eta bea jun zan... Ez dakit zeñekin. Jende hoita. Ez dakit. Bakarrik jun zan esatea, mesedez, ein behar zuena eitteko, pentsue galtzea zijoala. "A, bueno, oso ondo". Ba, pentsu horrek hainbeste balio zula eta hure ordaintzeko bai eta saltzeko. Hala saltzen hasi giñen pentsue. Ta, ze lanak etorri zitzaizkigun. Gorrik zienen defendittu ein zittuen. Hemen ez dala ezer'e pasatzen, danak ondo konpontzen giñela. Ta geo, bestekin, berriz, hola.

4. Aita kartzelara sartu nahi izan zuten

- **Erref:** AME-002/016
- **Iraupena:** 0:04:23. **Hasi:** 00:23:25. **Bukatu:** 00:27:48

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra sasoiari, etxean pasatakoak dira gogorrenak. Aita kartzelara eraman zuten. Militarrek nola sartu ziren gogoratzen du. Falangistek herriko zenbait gizon biltzeko agindua eman zuten eta denen artean dirua biltzeko zigorra ezarri zuten. Azkenean, libratzea lortu zuten.

5. Eskolan erdaraz ezin ulertu

- **Erref:** AME-002/020
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:31:48. **Bukatu:** 00:34:08

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Gerra hasi zenean, erdaraz gutxi zekiten. Eskolako maistra kanpotarra zen eta erdaraz erakusten zien. Erdaraz idatzitakoa ez zuten ulertzen eta horrek arazoak sortzen zizkien. Azkenean herriko maistra bat edukitzea lortu zuten eta orduan gusturago ibili ziren.

6. Herrian gutxi batzuk erdaraz zekiten

- **Erref:** AME-002/021
- **Iraupena:** 0:00:33. **Hasi:** 00:34:08. **Bukatu:** 00:34:41

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Erdaraz maistrak, apaizak, medikuak eta horrelakoek zekiten.

7. Eskolan neskak eta mutilak banaturik

- **Erref:** AME-002/022
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:34:41. **Bukatu:** 00:36:02

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza

Laburpena:

Neskak eta mutilak aparte ibiltzen ziren eskolan, denak udaletxeko lokaletan baina banatuta. Maistraren alabarekin erdaraz zerbait ikasi zuten.

8. Saltoka ibiltzeko abestiak

- **Erref:** AME-002/023
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:36:02. **Bukatu:** 00:38:37

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Eskolatik atera ondoren, jolasean ibiltzen ziren, sokasaltoan. Saltoka abesten zituzten kantak nolakoak ziren gogoan dituzte.

9. Txikitako jolasak

- **Erref:** AME-002/024
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:38:37. **Bukatu:** 00:40:34

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Tortolosean ibiltzen ziren plazan. Ezkutaketan ere bai. Herri osoan zehar jolasten ziren. Txikitako anekdotak kontatzen dituzte.

10. Elizan bakoitzak bere lekua eta argia

- **Erref:** AME-002/027
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:45:22. **Bukatu:** 00:47:27

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Jai goizero mezara joaten ziren eta bakoitzak bere lekua zeukan, norberak eramandako aulkietan. Bakoitzak bere argia ere pizten zuen. Oraindik ere argiolak badituzte. Apaizak aldareari begira ematen zuen meza.</p>

11. Gerra ondorengo janariak

- **Erref:** AME-002/028
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:47:27. **Bukatu:** 00:50:19

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Gerra ondoren aita Nafarroara joaten zen eta handik jakiak ekartzen zituen. Baba beltzak ekartzen zituzten. Ogia ere etxean egiten zuten. Zegoena jaten zuten. Kalekoek okerrago pasa zuten baserrikoek baino.

12. Medikua, farmazia eta etxeko sendagai naturalak

- **Erref:** AME-002/035
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 01:03:42. **Bukatu:** 01:06:36

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

<p>Amezketako medikua ez zen bertakoa. Medikuak esaten zuena egiten zen. Ez zeuden gaur bezalako botikak. Farmazia Alegian zegoen. Etxean bazituzten sendagai naturalak. "Aceite de hígado de bacalao" ematen zien eguerdiro.</p>

13. Arropak eta oinetakoak konpondu egiten ziren

- **Erref:** AME-002/039
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 01:13:32. **Bukatu:** 01:16:33

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Elizara joateko soinekoari gainean zerbait jarri behar izaten zitzaion besoak

tapatzeko. Belaunetik beherakoak izaten ziren. Arropak puskatu arte erabiltzen ziren. Oinetan berriz alpagatak. Dena konpondu egiten zen. Zapatak elizara joateko izanen ziren.

14. Artzain andrez jantzita Gabonetan

- **Erref:** AME-002/040
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 01:16:33. **Bukatu:** 01:19:25

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

<p>Jertseak etxean egindakoak izaten ziren. Artilearekin galtzerdiak egiten ziren, artzain andrez janzteko. Eguberritan eskera joaten ziren. Orduan abarkak janzten zituzten. Eskera kuadrillan joaten ziren. Eskean joandako etxean hildakorik bazen, abestu orde, ototza egiten zuten.</p>

15. Emakumeak ez ziren tabernetan sartzen

- **Erref:** AME-002/043
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 01:24:09. **Bukatu:** 01:24:55

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Dirurik ez zuten izaten. Emakumeak taberna sartzea gaizki ikusia zegoen. Horretara ohitu zirenez ez zuten sartzeko gogorik ere.

16. Neskame eta morroi gehiago lehen

- **Erref:** AME-002/047
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 01:30:54. **Bukatu:** 01:32:22

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Amezketan 1.500 biztanle omen ziren. Ume asko izaten ziren garai hartan. Askok neskame edo morroi joan behar izaten zuten. Feli eta Anak etxean neskamea zuten.

17. Zaldiek tiratzen zuten autoa zeukan aitonak

- **Erref:** AME-002/050
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 01:35:46. **Bukatu:** 01:37:54

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:

Orain auto asko dago Amezketan. Aitonak autoa bazuen, zaldiek tiratutakoa.
Garaiko argazkia gordetzen dute.

Etxeberria Etxeberria, Ana | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-16

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com